

05

รูปแบบการพัฒนาและการจัดการพื้นที่พักแรม
ด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย

PATTERNS IN DEVELOPMENT AND MANAGEMENT OF RECREATIONAL VEHICLE CAMPING AREAS IN NATIONAL PARK OF THAILAND

วชิราภรณ์ เชื้อชา^a นภวรรณ ชูานะกาญจน์ พงษ์เขียว^a✉ และ สุภัทรา ทึกสทิษฐ์^a
^aคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Wachiraporn Chuecha^a Noppawan Tanakanjana Phongkhieo^a✉ and Supattra Thuksathit^a
^aFaculty of Forestry, Kasetsart University

✉ ffornwt@ku.ac.th

วันที่รับ (received) 13 ก.พ.2566 วันที่แก้ไข (revised) 20 เม.ย. 2566 วันที่ตอบรับ (accepted) 25 เม.ย. 2566

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ประเมินความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย
- 2) ศึกษาแรงจูงใจ ประสบการณ์ที่ได้รับและความพึงพอใจของผู้ประกอบกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้าน และ
- 3) นำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาและจัดการพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลผู้ประกอบกิจกรรมจำนวน 280 คน จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติตัวแทน 4 แห่ง ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติตัวแทนมีความเหมาะสมในระดับต่ำทั้ง 4 แห่ง ประเภทรถบ้านที่พบส่วนใหญ่เป็นรถบ้านประเภทมอเตอร์โฮมแบบพับ ผู้ประกอบกิจกรรมส่วนใหญ่มีความต้องการพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ให้มีความสำคัญกับการได้รับอากาศบริสุทธิ์ และมีความต้องการความเป็นส่วนตัวในการประกอบกิจกรรม ลักษณะของพื้นที่พักแรมที่ผู้ประกอบกิจกรรมส่วนใหญ่พึงพอใจมากที่สุด คือ แคมป์พักแรมด้วยรถบ้านแบบเดี่ยว ผลการศึกษานำมาซึ่งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านแบบแนวคิดในการพัฒนาทางกายภาพ และข้อเสนอแนะในการจัดการที่สามารถนำไปใช้ในอุทยานแห่งชาติทั้งที่เป็นพื้นที่ศึกษาและพื้นที่อุทยานแห่งชาติอื่นๆ ของประเทศไทย

คำสำคัญ : อุทยานแห่งชาติ, พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ, ผู้ประกอบกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้าน, แบบแนวคิดในการพัฒนาทางกายภาพ

Abstract

The objectives of this study are: 1) to assess physical environment of recreational vehicle (RV) camping areas in some of the national parks of Thailand, 2) to study campers' motivation, recreation experiences and satisfaction, and 3) to propose appropriate patterns in development and management of the RV camping areas in some of the national parks of Thailand. Data collection was done by using site assessment form and questionnaire. Two hundred and eighty RV campers from 4 representative national parks participated in the survey. The study found that physical environment of the RV camping areas had low standard of suitability. Most campers used foldable motorhomes. They loved to relax in peaceful environment with fresh air and to have enough spaces to maintain their privacy. The majority of the campers preferred single motorhomes. This study led to practical recommendations and conceptual designs in improving physical environment of RV camping areas together with relating management measures for the RV camping areas in the representative national parks, and other national parks of Thailand.

Keywords : National Park, Recreational Vehicle Camping Area, Physical Environment, RV Camper, Conceptual Design for Physical Development

บทนำ

การประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถบ้านหรือรถนันทนาการ (Recreation Vehicle: RV) เป็นที่นิยมแพร่หลายเป็นอย่างมากในต่างประเทศ โดยมีจุดกำเนิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย เริ่มต้นจากการพักผ่อนด้วยเต็นท์ในพื้นที่ธรรมชาติที่ได้รับความนิยม ต่อมาในปี ค.ศ. 1960 มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพักผ่อนด้วยเต็นท์เป็นการพักผ่อนด้วยรถบ้านหรือรถนันทนาการ จนต่อมากลายเป็นที่นิยมสำหรับคนอเมริกันในยุคหนึ่ง ๆ (History Cooperative, 2019; Douglass, 1982) ปัจจุบันการพักผ่อนด้วยรถบ้านยังคงได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้ที่มีความชื่นชอบในการประกอบกิจกรรมการพักผ่อนในพื้นที่ธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง และมีการกระจายตัวของกิจกรรมไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย โดยการประกอบกิจกรรมการพักผ่อนด้วยรถบ้านในประเทศไทยได้รับความนิยมเฉพาะกลุ่ม และเป็นกระแสการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวย้อนหลัง 5 ปี ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ค.ศ. 2018 - 2022) (Department of National Park, Wildlife and Plant Conservation, 2022) มีจำนวนผู้มาเยือนพื้นที่อุทยานแห่งชาติเฉลี่ยปีละกว่า 16 ล้านคน โดยผู้มาเยือนมีความประสงค์ที่จะมาพักผ่อนและประกอบกิจกรรมที่ตนชื่นชอบ หนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับความนิยมเฉพาะกลุ่มคือการพักผ่อนด้วยรถบ้านในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่ง ณ ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติในประเทศไทยที่มีพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านมีจำนวนทั้งสิ้น 13 แห่ง ประกอบด้วย 1) อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ 2) อุทยานแห่งชาติแม่ระ จังหวัดลำปาง 3) อุทยานแห่งชาติเวียงโกศัย จังหวัดแพร่ 4) อุทยานแห่งชาติขุนพระวอ จังหวัดตาก 5) อุทยานแห่งชาติคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร 6) อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง จังหวัดเพชรบูรณ์ 7) อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย 8) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 9) อุทยานแห่งชาติทับลาน จังหวัดปราจีนบุรี 10) อุทยานแห่งชาติเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี 11) อุทยานแห่งชาติหาดวนกร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 12) อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว จังหวัดระนอง และ 13) อุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต (Ronnayoot, 2016)

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเบื้องต้นพบว่า อุทยานแห่งชาติที่มีพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการไม่ใช้ประโยชน์พื้นที่ที่อุทยานแห่งชาติจัดเตรียมไว้ให้ผู้มาเยือน บริเวณที่ตั้งพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านบางแห่งไม่เหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการพักผ่อนด้วยรถบ้านเท่าที่ควร จึงนำมาสู่วัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย 2) ศึกษาแรงจูงใจ ประสบการณ์ที่ได้รับ และความพึงพอใจของผู้ประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย และ 3) นำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาและจัดการพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย ในลักษณะของแบบแนวคิดในการพัฒนาทางกายภาพประกอบข้อเสนอแนะในการจัดการ

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนา (Research for Development) ใช้เทคนิควิธีการแบบผสมผสานทั้งวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ทั้งทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่พักแรม และสำรวจลักษณะกายภาพของพื้นที่โดยใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ได้แก่ GPS เทปวัดระยะ อุปกรณ์วัดการปกคลุมของเรือนยอดหมูไม้ กล้องถ่ายภาพ เป็นต้น และบันทึกข้อมูลที่ได้ตามแบบบันทึกข้อมูลภาคสนามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพและความเหมาะสมในส่วนของข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ทำการเก็บข้อมูลผู้ประกอบการที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดวิธีการแต่ละส่วนดังนี้

การกำหนดพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งอุทยานแห่งชาติออกเป็น 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง (รวมตะวันตก) และภาคใต้ จากนั้นทำการเลือกอุทยานแห่งชาติตัวแทนที่มีพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน ภูมิภาคละ 1 แห่ง โดยพิจารณาจากการมีจำนวนผู้มาเยือนสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นในภูมิภาคเดียวกัน (Department of National Park, Wildlife and Plant Conservation, 2022) ได้พื้นที่ศึกษา 4 พื้นที่ ประกอบด้วย

1. อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง (พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านบริเวณหน่วยพิทักษ์ฯ ที่ สล. 8 หนองแม่นา) มีสถิติผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติย้อนหลัง 5 ปี (ค.ศ. 2018-2022) เฉลี่ยปีละประมาณ 52,000 คน
2. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน บริเวณเขตบริการหลักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่) สถิติผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติย้อนหลัง 5 ปี (ค.ศ. 2018-2022) เฉลี่ยปีละประมาณ 1,410,000 คน
3. อุทยานแห่งชาติเขาแหลม (พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน บริเวณจุดชมวิวกว๊านป้อม) สถิติผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติย้อนหลัง 5 ปี (ค.ศ. 2018-2022) เฉลี่ยปีละประมาณ 52,300 คน
4. อุทยานแห่งชาติหาดวนกร (พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติหาดวนกร) สถิติผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติย้อนหลัง 5 ปี (ค.ศ. 2018-2022) เฉลี่ยปีละประมาณ 38,300 คน

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาเป็นผู้ที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติที่เป็นชาวไทย โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรของ W.G. Cochran ทั้งนี้เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งไม่มีการเก็บสถิติจำนวนผู้พักแรมด้วยรถบ้านเป็นการเฉพาะแยกออกจากจำนวนผู้มาเยือนกลุ่มอื่น ๆ และกำหนดค่าระดับความเชื่อมั่น (Z) ร้อยละ 90 มีค่าเท่ากับ 1.65 มีค่าระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) 0.10 สูตรในการคำนวณคือ $n = Z^2 p(1-p) / e^2$ (Tanin, 2020, p. 46) ได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 272 ตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา กำหนดให้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 70 ตัวอย่างต่อพื้นที่ศึกษา รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจริง 280 ตัวอย่าง

การพัฒนาและการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบประเมินศักยภาพและความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ: ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดตัวชี้วัดจากการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Department of Tourism, 2007; Douglass, 1982; Park Canada, 1992; Tanakanjana et al, 1998; 2005;) และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของตัวชี้วัดและให้ค่าน้ำหนักในแต่ละตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 26 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

1. ความลาดชันที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน
2. ร่มเงาปกคลุมบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน
3. การมีแนวต้นไม้เป็นแนวกันบริเวณโดยรอบและกันแต่ละยูนิต
4. ความโดดเด่นของพืชพรรณท้องถิ่น
5. อุณหภูมิเฉลี่ยต่อปี
6. ความชื้นสัมพัทธ์
7. จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยต่อปี
8. คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์
9. โอกาสในการพบหรือสัมผัสพืชเป็นพิษ
10. โอกาสในการพบหรือสัมผัสสัตว์ป่าที่เป็นอันตราย
11. โอกาสในการเกิดภัยทางธรรมชาติ
12. พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับจอดรถบ้าน
13. พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านแยกออกจากพื้นที่พักแรมประเภทอื่น ๆ
14. ขนาดพื้นที่จอดรถบ้านแต่ละยูนิต
15. พื้นที่เปิดโล่งในการประกอบกิจกรรมรวม
16. เส้นทางสัญจรภายในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเข้าถึง
17. ความเพียงพอต่อการใช้สอยน้ำ
18. ระยะทางระหว่างพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านกับแหล่งนันทนาการอื่นที่ใกล้ที่สุด
19. จำนวนแหล่งนันทนาการอื่นที่ใกล้เคียงในระยะ 80 กิโลเมตร
20. แผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน
21. ป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับการพักแรมด้วยรถบ้านและข้อควรปฏิบัติ
22. ห้องน้ำ-ห้องสุขา
23. พื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูล
24. จุดจ่ายกระแสไฟฟ้าหรือเต้าเสียบไฟฟ้า
25. เครื่องหมายบอกตำแหน่งยูนิต
26. ที่กั้น (barrier) สำหรับจอดรถบ้าน

ทั้งนี้การเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดใช้การสำรวจสภาพพื้นที่ด้วยเครื่องมือวิทยาศาสตร์ตามที่ได้ระบุนมาแล้วข้างต้น ประกอบการสังเกตและบันทึกภาพสภาพพื้นที่จริง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลผู้ประกอบการกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้าน: ผู้วิจัยได้ประยุกต์แบบสอบถามจากงานวิจัยในอดีต (Choomket, 2017; Kanchana, 2008; Krisana, 2017; Siwaporn, 2012) และทำการพัฒนาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลผู้ประกอบการกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้านประกอบด้วย 1) ข้อมูลภูมิหลังของผู้มาเยือน 2) ข้อมูลการประกอบกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือน 3) แรงจูงใจและประสบการณ์ที่ได้รับจากการพักแรมด้วยรถบ้าน และ 4) ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในการพักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติ มีการตรวจสอบความเป็นปรนัย (objectivity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง (content and construct validity) ของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ก่อนนำไปทดสอบ (tryout) กับผู้ประกอบการกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติ จำนวน 30 ตัวอย่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา

ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลการทดสอบพบว่า มาตราวัดแรงจูงใจมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา 0.842 มาตราวัดประสบการณ์ที่ได้รับมีค่า 0.791 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือ หรือมีค่าความเชื่อมั่นเป็นไปตามหลักวิชาการ (Nunnally and Bernstein, 1994) จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบคุณภาพแล้วไปเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถบ้านในพื้นที่ศึกษาจริงตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลผู้ประกอบกิจกรรม 14 เดือน (กันยายน 2564-ตุลาคม 2565)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพและความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติ โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย (simple weighting score equation)

$$RRP = \frac{W_1 R_1 + W_2 R_2 + W_3 R_3 + \dots + W_{26} R_{26}}{W_1 + W_2 + W_3 + \dots + W_{26}}$$

โดย RRP = ระดับศักยภาพของแหล่งนันทนาการ (recreation resource potential)

R_{1-21} = ค่าคะแนนศักยภาพของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง 26

W_{1-21} = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง 26

ค่า R หรือค่าคะแนนของแต่ละตัวชี้วัด ได้มาจากผู้วิจัยทำการสำรวจเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง ส่วนค่า W หรือค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละตัวชี้วัด ได้มาจากการส่งแบบประเมินค่า (rating score) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิรวม 5 คน ให้คะแนน ตั้งแต่ 1 – 5 ในแต่ละตัวชี้วัด โดยคะแนน 1 หมายถึงค่าน้ำหนัก หรือความสำคัญต่ำมาก และคะแนน 5 หมายถึงค่าน้ำหนัก หรือความสำคัญสูงมาก จากนั้นนำมาหาค่าคะแนนเฉลี่ย เพื่อกำหนดเป็นค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละตัวชี้วัด ซึ่งโดยภาพรวมพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญในลำดับสูงสุด (คะแนน 5) ในหลายตัวชี้วัด ได้แก่ ความลาดชันที่เหมาะสม โอกาสในการสัมผัสพืชเป็นพืช สัตว์ป่าที่เป็นอันตราย การมีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการจอดรถ การมีแผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่ รวมถึงมีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติต่าง ๆ ในขณะที่ตัวชี้วัดที่ได้ค่าคะแนนความสำคัญเฉลี่ยต่ำสุดคือตัวชี้วัดจำนวนแหล่งนันทนาการอื่นใกล้เคียง พร้อมกับผลการประเมินในแต่ละตัวชี้วัดของแต่ละพื้นที่ การสรุปผลการประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพใช้วิธีการคำนวณตามสมการถ่วงน้ำหนักอย่างง่าย จากนั้นนำมาทำการเปรียบเทียบระดับศักยภาพกับเกณฑ์ที่กำหนดจากการใช้ค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุด หาค่าด้วยจำนวนช่วงชั้น (3) ค่าคะแนน 0.53 – 1.32 แปลความว่ามีระดับศักยภาพและความเหมาะสมต่ำ คะแนนอยู่ในช่วง 1.33 – 2.12 มีระดับศักยภาพและความเหมาะสมปานกลาง และคะแนน 2.13 – 2.92 มีระดับศักยภาพและความเหมาะสมสูง

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติ จำแนกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) การอธิบายภาพรวมของข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายตัวแปรที่ทำการศึกษา ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ใช้สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Paired t-test) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแรงจูงใจกับประสบการณ์

นักหนาการที่ได้รับของผู้มาเยือนที่ประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถบ้าน และใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: F-test) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกิจกรรมนันทนาการที่ผู้มาเยือนประกอบจริงในอุทยานแห่งชาติและความพึงพอใจของผู้มาเยือนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านในพื้นที่ 4 อุทยานแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบแนวคิดที่แตกต่างกันในแต่ละอุทยานแห่งชาติ

ผลและการอภิปรายผล

สภาพแวดล้อมและลักษณะการพัฒนาทางกายภาพของพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้าน

จากผลการประเมินสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการพัฒนาทางกายภาพบริเวณพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติทั้ง 4 แห่ง ตามตัวชี้วัดที่ระบุในแบบประเมินศักยภาพและความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติทั้ง 4 แห่ง มีศักยภาพและความเหมาะสมทางกายภาพโดยรวมอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยพื้นที่พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีค่าคะแนนสูงสุดที่ 1.21 รองลงมาคือพื้นที่พักผ่อนในอุทยานแห่งชาติเขาแหลมด้วยคะแนน 1.18 และอุทยานแห่งชาติหาดวนกรมีคะแนนต่ำสุดที่ 1.05 ซึ่งเมื่อพิจารณาคะแนนในแต่ละตัวชี้วัด พบว่าตัวชี้วัดที่พื้นที่ส่วนใหญ่มีค่าคะแนนอยู่ในระดับต่ำ ควรได้รับการปรับปรุง เป็นค่าคะแนนเกี่ยวกับเปอร์เซ็นต์การปกคลุมของเรือนยอดต้นไม้ การมีต้นไม้เป็นแนวกันโดยรอบบริเวณ และความโดดเด่นของพืชพรรณท้องถิ่น ซึ่งทั้ง 3 ตัวชี้วัดสะท้อนให้เห็นว่าบริเวณที่ทางอุทยานแห่งชาติเลือกพัฒนาเป็นพื้นที่สำหรับการพักผ่อนด้วยรถบ้านโดยรวมเป็นพื้นที่โล่ง มีร่มเงาของต้นไม้ไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความร่มรื่น ในขณะที่ผลการประเมินในตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางกายภาพในบริเวณก็พบว่าพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านทั้ง 4 แห่งไม่มีแผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักผ่อน และไม่มีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติในการใช้พื้นที่พักผ่อน รวมไปถึงบางพื้นที่มีปัญหาความไม่เพียงพอของห้องน้ำ-ห้องสุขา พื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูล และไม่มีเครื่องหมายบอกตำแหน่งยูนิต ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 ซึ่งจากผลการประเมินสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการพัฒนาทางกายภาพบริเวณพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติในประเทศไทยพบว่า ควรมีการพัฒนาพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับการออกแบบของพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้านมากยิ่งขึ้น ด้านการเลือกตำแหน่งที่ตั้งที่มีสภาพแวดล้อมที่มีร่มเงาเรือนยอดต้นไม้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 รวมไปถึงการมีต้นไม้เป็นแนวกันโดยรอบบริเวณและยูนิตเพื่อความเป็นส่วนตัวของผู้พักผ่อน (Tanakanjana et al, 2005) ส่วนแนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานแห่งชาติที่ไม่พบเห็นในพื้นที่ อาทิเช่น แผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักผ่อน ป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติในการใช้พื้นที่พักผ่อนและเครื่องหมายบอกตำแหน่งยูนิต ในการออกแบบควรเลือกใช้ป้ายและสัญลักษณ์ที่เข้าใจง่าย มองเห็นได้ง่าย ใช้ข้อความที่สั้นกะทัดรัด ชัดเจน และควรเลือกใช้วัสดุที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ (Choomket, 2017)

ตารางที่ 1: ผลการประเมินสภาพแวดล้อมและการพัฒนาทางกายภาพของพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติที่เป็นตัวแทน

ตัวชี้วัด	R				
	W	A ¹	A ²	A ³	A ⁴
1. ความลาดชันที่เหมาะสม (1-3)	5	3	2	1	1
2. เปอร์เซ็นต์การปกคลุมร่มเงาของเรือนยอดบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน (1-3)	4.8	1	1	1	1
3. มีต้นไม้เป็นแนวกันบริเวณโดยรอบบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน และกันแต่ละยูนิตพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน (0-1)	2.8	0	0	1	0
4. ความโดดเด่นพืชพรรณท้องถิ่น (0-1)	3.8	1	0	0	0
5. อุณหภูมิเฉลี่ยต่อปี (1-3)	3.6	2	3	3	2
6. ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่อปี (1-3)	3.6	3	3	3	2
7. จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยต่อปี (1-3)	3.8	2	3	2	2
8. คุณภาพด้านทัศนียภาพของภูมิทัศน์ (1-3)	4.6	2	2	3	2
9. โอกาสในการพบเจอหรือสัมผัสพืชเป็นพืช (0-1)	5	1	1	1	1
10. โอกาสในการพบเจอหรือสัมผัสสัตว์ป่าที่เป็นอันตราย (0-1)	5	1	0	1	1
11. โอกาสในการเกิดภัยทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินถล่ม ไฟป่า น้ำป่า การแตกหักของหิน (0-1)	5	1	1	1	1
12. พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับจอดรถบ้าน (0-1)	5	1	1	1	1
13. พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านแยกออกจากพื้นที่พักแรมประเภทอื่นๆ (0-1)	4.8	1	1	1	1
14. ขนาดพื้นที่จอดรถบ้านแต่ละยูนิต (1-3)	4.2	1	1	1	1
15. พื้นที่เปิดโล่งในการประกอบกิจกรรมรวม (0-1)	4.4	1	1	1	1
16. เส้นทางสัญจรภายในพื้นที่เหมาะสมต่อการเข้าถึง (0-1)	4.8	1	1	1	1
17. ความเพียงพอต่อการใช้สอยน้ำ (0-1)	4.8	1	1	1	1
18. ระยะทางระหว่างพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านกับแหล่งนันทนาการอื่นที่ใกล้ที่สุด (1-3)	3.4	3	3	3	3
19. จำนวนแหล่งนันทนาการอื่นใกล้เคียงในระยะ 80 กิโลเมตร (1-3)	2.6	3	3	3	1
20. มีแผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน (0-1)	5	0	0	0	0
21. ป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับการพักแรมด้วยรถบ้านและข้อควรปฏิบัติ (0-1)	5	0	0	0	0
22. ห้องน้ำ-ห้องสุขา (0-1)	4.2	1	0	1	1
23. พื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูล (0-1)	4.8	1	1	0	1

ตัวชี้วัด	R				
	W	A ¹	A ²	A ³	A ⁴
24. จุดจ่ายกระแสไฟฟ้าหรือตู้สายไฟฟ้า (Electrical Hook-Up) (0-1)	4.8	1	1	1	1
25. เครื่องหมายบอกตำแหน่งยูนิต (0-1)	4.8	0	0	1	1
26.. กั้น (Barrier) สำหรับจอดรถบ้าน (0-1)	3.2	1	1	1	1
Total $\sum(W_i)$, $\sum(R_i)$, $\sum(W_i * R_i)$	112.80	33	31	33	28
RRP = $(\sum(W_i * R_i) / \sum W_i)$		1.21	1.12	1.18	1.05

หมายเหตุ: A¹ พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

A² พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

A³ พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านอุทยานแห่งชาติเขาแหลม

A⁴ พื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านอุทยานแห่งชาติหาดวนกร

ค่าคะแนน: (0-1) = ไม่มี, มี; (1-3) = (1=น้อย), (2=ปานกลาง), (3=มาก)

ภูมิหลังของผู้ประกอบกิจกรรมและลักษณะการประกอบกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้าน

ผลการศึกษาลักษณะผู้ประกอบกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 57.86 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.36 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 31.43 รองลงมา ร้อยละ 29.28 ประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001-30,000 บาท ผู้พักแรมส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 63.90 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ส่วนใหญ่ร้อยละ 31.07 เดินทางมาเยือนพื้นที่ในลักษณะของกลุ่มครอบครัว โดยมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มเฉลี่ย 3 คน ผู้ประกอบกิจกรรมพักแรมส่วนใหญ่ร้อยละ 48.57 เคยประกอบกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้านแล้ว 1-5 ครั้ง ในด้านการเตรียมความพร้อมในการเดินทาง พบว่า สิ่งที่ผู้ประกอบกิจกรรมปฏิบัติตัวก่อนเดินทางมากที่สุดคือการจัดเตรียมสัมภาระและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 79.29 รองลงมาคือการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 57.50 ในส่วนของระยะเวลาในการพักแรม ส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 51.79 จะพักแรมด้วยรถบ้านเป็นเวลา 1 คืน ประเภทรถบ้านของผู้พักแรมส่วนใหญ่ร้อยละ 78.57 เป็นรถบ้านประเภท motor home แบบพับ (popup camper หรือ folding trailer หรือ tent camper) รองลงมาเป็นรถบ้านประเภทที่มีการดัดแปลงยานพาหนะขึ้นมาเอง อาทิเช่น การดัดแปลงรถตู้ โดยมีการติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าไปในยานพาหนะ เช่น เตียงไม้ขนาดเล็ก กล้องหรือตู้ขนาดเล็กเก็บอุปกรณ์เครื่องครัว คิดเป็นร้อยละ 10.71 สำหรับปัจจัยด้านการเลือกจุดพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติ พบว่า ผู้ประกอบกิจกรรมพักแรมส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 42.86 เลือกพื้นที่บริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงาม รองลงมา ร้อยละ 35.36 เลือกบริเวณที่สะดวกต่อการสัญจรและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ พื้นที่ส่วนกลาง เป็นต้น 35.36 ในส่วนของกิจกรรมนันทนาการที่ผู้พักแรมประกอบในพื้นที่ 3 ลำดับแรกที่มีร้อยละของผู้ประกอบกิจกรรมสูงสุด ได้แก่ การพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ร้อยละ 84.60 การชมทิวทัศน์ 82.10 และ การปิกนิก/ประกอบอาหาร

ร้อยละ 69.64 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมของการพักแรมด้วยเต็นท์ในอุทยานแห่งชาติ พบว่า ผู้มาเยือนที่ประกอบกิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์ในอุทยานแห่งชาติ ประกอบ

รูปแบบการพัฒนาและการจัดการพื้นที่พักแรม ด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย

กิจกรรมนันทนาการส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมชมทิวทัศน์/ทัศนียภาพ และต้องการการได้พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบในพื้นที่ธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ (Siwaporn, 2012) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ พบว่า กิจกรรมนันทนาการที่ประกอบจริงมีความแตกต่างกันไม่มากนัก ซึ่งอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กิจกรรมนันทนาการที่ผู้มาเยือนเลือกประกอบเป็นอันดับแรก คือ พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ร้อยละ 87.14 กับ ร้อยละ 84.30 ตามลำดับ รองลงมาคือ การปิกนิก/ประกอบอาหาร ร้อยละ 70.00 กับ ร้อยละ 72.90 ตามลำดับ ส่วนอุทยานแห่งชาติเขาแหลมกับอุทยานแห่งชาติหาดวนกร กิจกรรมนันทนาการที่ผู้มาเยือนเลือกประกอบเป็นอันดับแรก คือ ชมทิวทัศน์/ทัศนียภาพ ร้อยละ 92.86 กับ ร้อยละ 94.30 ตามลำดับ รองลงมาคือ พักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ร้อยละ 82.86 กับ ร้อยละ 84.30 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกิจกรรมนันทนาการที่ผู้มาเยือนประกอบจริงโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) พบว่า จำนวนกิจกรรมที่ผู้มาเยือนประกอบกิจกรรมจริงในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 4.792$; $P\text{-value} = 0.003$) ดังผลที่แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนกิจกรรมที่ผู้มาเยือนประกอบกิจกรรมจริงในการมาพักผ่อนด้วยรถยนต์ในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง

พื้นที่ศึกษา	\bar{X}	SD	F	P-value
อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง	5.36	5.61		
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	4.83	5.29		
อุทยานแห่งชาติเขาแหลม	6.26	5.60		
อุทยานแห่งชาติหาดวนกร	6.14	4.96	4.792	0.003

แรงจูงใจและประสบการณ์นันทนาการที่ผู้พักผ่อนได้รับจากการประกอบกิจกรรมในพื้นที่

ผลการศึกษาแรงจูงใจและประสบการณ์นันทนาการที่ผู้พักผ่อนด้วยรถยนต์ในอุทยานแห่งชาติได้รับ พบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจที่ผู้พักผ่อนให้ความสำคัญสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การได้รับอากาศบริสุทธิ์ ($\bar{X} = 4.57$; $SD = 0.67$) การได้ผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากความเครียด ($\bar{X} = 4.45$; $SD = 0.74$) และการที่พื้นที่มีความโดดเด่นงดงามด้านธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.27$; $SD = 0.80$) ในขณะที่การได้พบปะสังคมใหม่ๆ หรือประกอบกิจกรรมนันทนาการกับผู้อื่นได้ค่าเฉลี่ยความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.33$; $SD = 1.40$) ในส่วนของประสบการณ์นันทนาการที่ผู้ประกอบกิจกรรมได้รับ สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การได้รับอากาศบริสุทธิ์ ($\bar{X} = 4.53$; $SD = 0.74$) การผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากความเครียด ($\bar{X} = 4.42$; $SD = 0.79$) และการหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.29$; $SD = 0.87$) ส่วนการได้พบปะสังคมใหม่ๆ หรือประกอบกิจกรรมนันทนาการกับผู้อื่นได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.34$; $SD = 1.34$) ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยในประเทศที่พบว่า ระดับการได้รับประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมสูงสุด 3 ลำดับแรกในพื้นที่ธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ คือ การได้รับอากาศบริสุทธิ์ การได้ประกอบกิจกรรมที่หลากหลายและกิจกรรมที่ตนชื่นชอบ รวมไปถึงการได้ผ่อนคลายร่างกายจิตใจ และความวิตกกังวล (Krisana, 2017; Rungfa, 2019) เมื่อทำการเปรียบเทียบแรงจูงใจกับประสบการณ์ที่ได้รับจริงของผู้ประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถยนต์ในอุทยานแห่งชาติทั้ง 16 คู่ตัวแปร โดยใช้สถิติการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยแบบจับคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยแรงจูงใจและประสบการณ์ที่ได้รับมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 เพียง 2 คู่ ประกอบด้วย มีการเดินทางที่สะดวกสบาย ($t = -3.269$; $P\text{-value} = 0.001$) และการได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง ($t = -2.291$; $P\text{-value} = 0.023$) คู่ตัวแปรอื่นๆ ที่เหลือไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจและประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับของผู้ประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถบ้าน

ประเด็น	แรงจูงใจ		ประสบการณ์นันทนาการที่ได้รับ		t	P-value
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ชื่นชอบบรรยากาศของการพักผ่อนด้วยรถบ้าน	4.24	0.80	4.24	0.84	0.080	0.937
2. ต้องการสัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิด	4.23	0.84	4.23	0.82	-0.069	0.945
3. ต้องการเรียนรู้การประกอบกิจกรรมกลางแจ้ง	3.55	1.12	3.63	1.12	-1.470	0.143
4. ต้องการศึกษารัฐธรรมนูญและสัตว์ป่า	3.41	1.14	3.38	1.12	0.552	0.581
5. ได้ประกอบกิจกรรมนันทนาการที่ตนมีความชื่นชอบ	3.89	0.91	3.90	0.98	-0.239	0.811
6. พื้นที่ที่มีความโดดเด่นทางด้านธรรมชาติ	4.27	0.80	4.22	0.82	1.016	0.311
7. ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์	4.57	0.67	4.53	0.74	0.967	0.334
8. มีการเดินทางที่สะดวกสบาย	4.06	1.02	4.24	0.91	-3.269	0.001
9. มีการบริการที่ดีและสะดวกในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ	3.99	0.91	4.02	0.90	-0.557	0.578
10. ต้องการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากความเครียด	4.45	0.74	4.42	0.79	0.845	0.399
11. ต้องการสัมผัสความสงบ วิถี สันโดษ	4.19	0.88	4.12	0.95	1.255	0.210
12. หลีกหนีความซ้ำซากจำเจในชีวิตประจำวัน	4.23	0.89	4.29	0.87	-1.074	0.284
13. ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการ	3.97	0.93	4.03	0.91	-1.291	0.198
14. ได้สังสรรค์ในหมู่เพื่อนหรือญาติพี่น้อง	3.53	1.37	3.63	1.29	-2.291	0.023
15. ได้พบปะสังคมนิว ๆ หรือประกอบกิจกรรมนันทนาการกับผู้อื่น	3.33	1.40	3.34	1.34	-0.267	0.790
16. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	3.70	1.21	3.82	1.14	-1.950	0.052

ความพึงพอใจของผู้ประกอบกิจกรรมพักผ่อนต่อสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่

ผู้ประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถบ้านส่วนใหญ่พึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางอุทยานแห่งชาติจัดไว้รองรับ โดยสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้มาเยือนมีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เส้นทางเข้าถึงพื้นที่ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.14$; $SD = 0.75$) รองลงมาคือ เส้นทางสัญจรภายในพื้นที่ และการแยกส่วน

ชัดเจนของห้องน้ำและห้องสุขาด้วยค่าคะแนนที่เท่ากัน ($\bar{X} = 4.11$; $SD = 0.78$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาด้านองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ผู้มาเยือนให้ความสำคัญกับเส้นทางหรือถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพที่ดีและปลอดภัย รวมไปถึงความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Onuma, 2017) สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้ค่าคะแนนความพึงพอใจต่ำสุด คือ พื้นที่แคมป์ไฟ ($\bar{X} = 3.59$; $SD = 1.05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4 ทั้งนี้เมื่อทำการเฉลี่ยรวมคะแนนความพึงพอใจเป็นรายอุทยานแห่งชาติ พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาแหลมได้คะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.17$; $SD = 0.65$) รองลงมาคือ อุทยานแห่งชาติหาดวนกร ($\bar{X} = 4.06$; $SD = 0.54$) อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ($\bar{X} = 3.92$; $SD = 0.63$) และ คะแนนต่ำสุดคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ($\bar{X} = 3.66$; $SD = 0.55$) โดยเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยดังกล่าวด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 9.453$; $P\text{-value} = 0.000$)

ตารางที่ 4: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ประกอบกิจกรรมพักผ่อนด้วยรถบ้านที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่อุทยานแห่งชาติจัดไว้รองรับ

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ	ความพึงพอใจ	
	\bar{X}	SD
1. พื้นที่สำหรับจอดรถบ้าน	3.93	0.87
2. เส้นทางเข้าถึงพื้นที่	4.14	0.75
3. เส้นทางสัญจรภายในพื้นที่	4.11	0.78
4. ความชัดเจนของการแบ่งโซนตั้งแคมป์	4.01	0.92
5. แผนผังแสดงการใช้พื้นที่	3.91	0.90
6. การให้ความรู้ก่อนเดินทางด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือแผ่นพับจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.88	0.84
7. ความชัดเจนและความถูกต้องของป้ายบอกทิศทางไปพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้าน	3.98	0.89
8. ความชัดเจนและความถูกต้องของป้ายแจ้งกฎระเบียบ ข้อห้ามในการใช้พื้นที่	4.09	0.80
9. ความชัดเจนถูกต้องและสอดคล้องของทรัพยากรกับป้ายสื่อความหมาย	4.10	0.78
10. พื้นที่ส่วนกลางในการประกอบกิจกรรม	3.97	0.75
11. พื้นที่แคมป์ไฟ	3.59	1.05
12. ความคงทนและกลมกลืนกับธรรมชาติของวัสดุที่ใช้ในการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก	4.01	0.76
13. ความสะอาดและพร้อมให้บริการของห้องน้ำ	4.06	0.86
14. การแยกส่วนชัดเจนของห้องน้ำและห้องสุขา	4.11	0.78
15. ความเหมาะสมของสูงกั้นที่ห้องน้ำ เช่น ชักโครก พักบัวอาบน้ำ สายชำระ	3.91	0.89
16. ความเหมาะสมของที่ตั้งห้องน้ำ-ห้องสุขา	4.06	0.78
17. ระบบไฟฟ้าส่องสว่างที่เพียงพอในบริเวณพื้นที่พักผ่อนด้วยรถบ้าน	3.99	0.90
18. เต้าเสียบไฟฟ้าที่มีคุณภาพและใช้งานได้ดี	3.61	1.10
19. พื้นที่ซักล้าง/รองรับสิ่งปฏิกูล	3.81	0.93
20. กังงะ	4.02	0.86
21. ร้านค้าสวัสดิการ	3.77	0.92
22. ปริมาณและความสะอาดของน้ำอุปโภค	3.88	0.93

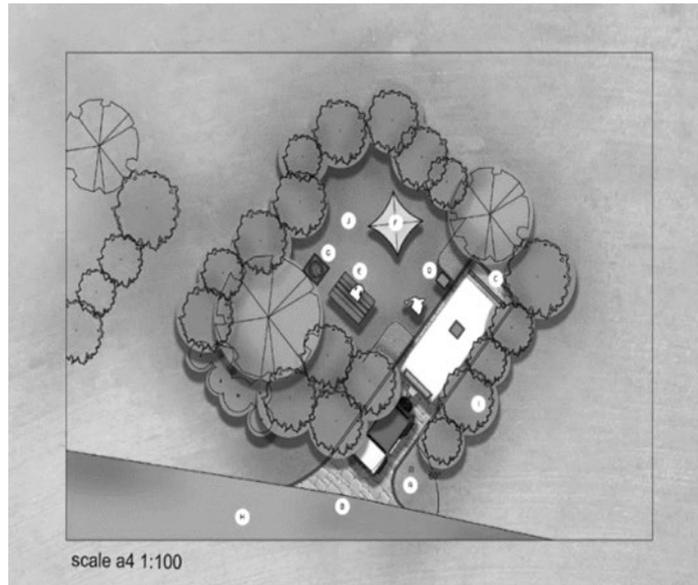
รูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาและจัดการพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติ

เมื่อบูรณาการผลการประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านเข้ากับผลการศึกษาข้อมูลจากผู้ประกอบกิจกรรมพักแรม สามารถนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาและจัดการพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติได้ดังนี้

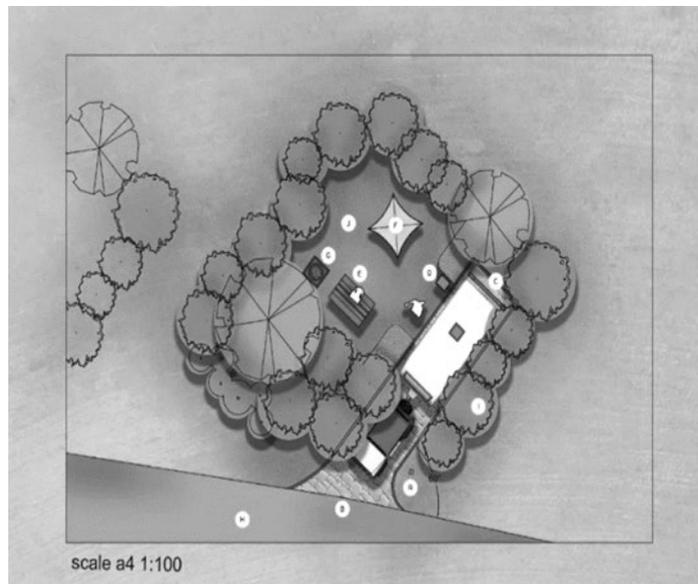
1) ลักษณะพื้นที่ควรเป็นที่ราบมีความลาดชันไม่เกิน 8 เปอร์เซ็นต์ สามารถระบายน้ำได้ดี มีร่มเงาปกคลุมพื้นที่อย่างน้อย 50-90 เปอร์เซ็นต์ มีอากาศถ่ายเทดี สามารถพบเห็นสัตว์ป่าขนาดเล็ก - ขนาดกลาง ที่ไม่เป็นอันตราย เพื่อเพิ่มโอกาสด้านนันทนาการแก่ผู้พักแรม และที่ตั้งของพื้นที่พักแรมต้องไม่ตั้งอยู่บริเวณที่เป็นพื้นที่เสี่ยงที่สามารถเกิดจากภัยธรรมชาติ

2) การตกแต่งภูมิทัศน์ ควรมีแนวต้นไม้เป็นฉนวนกันบริเวณโดยรอบพื้นที่พักแรมและกันระหว่างพื้นที่พักแรมแต่ละยูนิต รวมถึงมีแนวต้นไม้บดบังทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม เช่น ห้องน้ำ-ห้องสุขา พื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูล และบริเวณที่ทิ้งขยะ โดยการจัดการสภาพภูมิทัศน์ต้องมีการคำนึงถึงความสอดคล้องและความกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติโดยรอบของพื้นที่ด้วย

3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ขนาดพื้นที่จอดรถบ้านแต่ละยูนิตควรมีพื้นที่ขั้นต่ำพื้นที่ละ 100 ตารางเมตร ควรมีองค์การเล็กๆ - ถอยรถบ้าน ที่เหมาะสมตามหลักวิศวกรรม มีการแสดงแผนผังรายละเอียดของพื้นที่ให้ชัดเจน มีป้ายสื่อความหมายและข้อควรปฏิบัติต่างๆ อย่างชัดเจน มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพื่อรองรับผู้มาเยือน ได้แก่ ห้องน้ำ-ห้องสุขา ถังขยะ พื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูลที่ล้างจาน ม้านั่ง ไฟส่องสว่าง จุดจ่ายกระแสไฟฟ้า เครื่องหมายบอกตำแหน่งยูนิต และที่กันสำหรับจอดรถบ้าน มีการจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงไปยังสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในพื้นที่ โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติที่หาได้ง่ายในพื้นที่ เช่น ขอนไม้ แผ่นหิน หรือแนวไม้พุ่มเตี้ยเป็นการกำหนดเส้นทาง ซึ่งการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับหลักสากลควรมีการคำนึงถึงความกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติให้มากที่สุด อีกทั้งวัสดุต้องมีความคงทน ดูแลรักษาง่าย และควรมีทางเข้าออกเพียงทางเดียว เพื่ออำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ (Bell, 1997; George, 1997; Park Canada, 1992) ส่วนประเภทพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านที่เหมาะสมในพื้นที่อุทยานแห่งชาติของประเทศไทย พบว่า ผู้ประกอบกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อแคมป์พักแรมด้วยรถบ้านแบบเดี่ยว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.29 รองลงมาแคมป์พักแรมด้วยรถบ้านแบบใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 50.00 แบบแนวคิด (conceptual design) ของพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นปรากฏตามภาพที่ 1, 2, 3, 4 และ 5

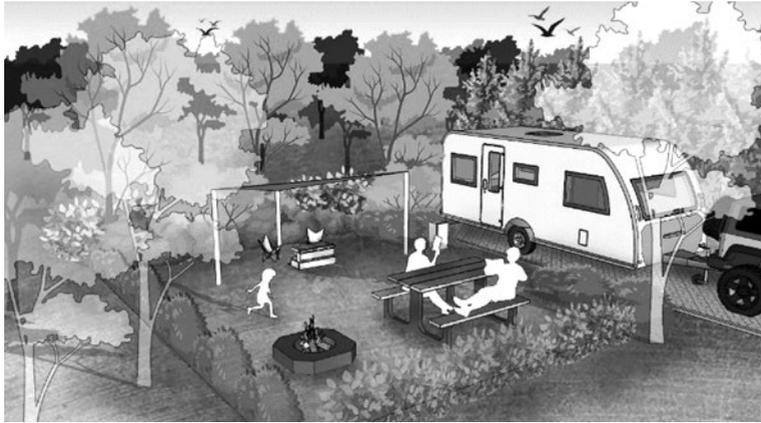

ภาพที่ 1: การออกแบบแปลนแคมป์พักแรมด้วยรถยนต์บ้านประเภทเดี่ยวในอุทยานแห่งชาติ
ที่มา: ประยุกต์มาจากพื้นที่พักแรมด้วยรถยนต์บ้านประเภทเดี่ยวของประเทศแคนาดา (Park Canada, 1992)

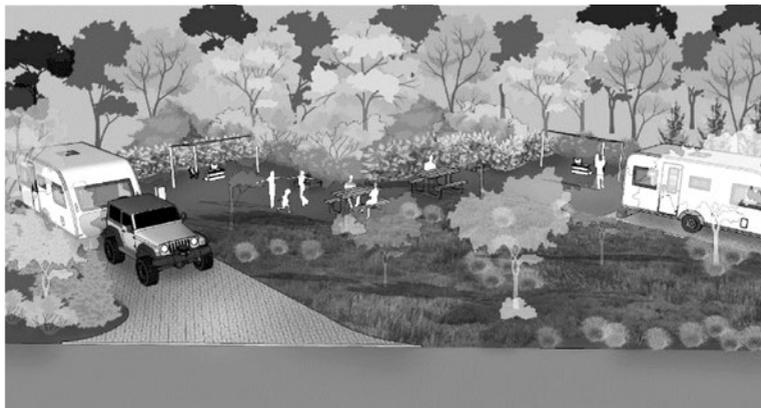

ภาพที่ 2: การออกแบบแปลนแคมป์พักแรมด้วยรถยนต์บ้านประเภทใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างกลุ่มในอุทยานแห่งชาติ
ที่มา: ประยุกต์มาจากพื้นที่พักแรมด้วยรถยนต์บ้านประเภทใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างกลุ่มของประเทศแคนาดา (Park Canada, 1992)

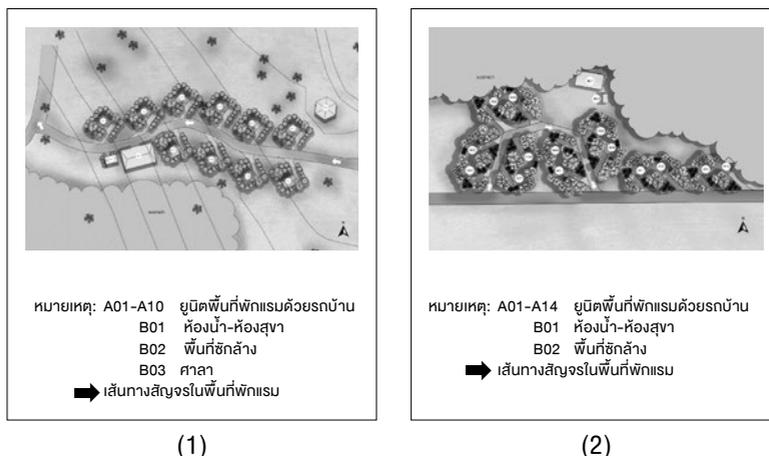
- หมายเหตุ: A ป้ายระบุตำแหน่งยูนิต (Site Marker) F เต็นท์ (Tent)
 B พื้นสำหรับจอดรถบ้าน 3 x 14 เมตร (Parking) G เตาย่าง (Fire Grill)
 C ที่กั้นรถบ้าน สูง 0.20 ยาว 2.50 เมตร (Barrier) H ถนนสัญจรรถบ้าน (Internal Road (one way))
 D ก๊อกน้ำและปลั๊กไฟ (Water Hook-Up and Electrical Hook-Up) I แนวกันพืชพรรณ (Buffer)
 E โต๊ะหรือม้านั่ง (Table) J พื้นที่ตั้งแคมป์ (Campsite Surface)

ภาพที่ 3: ทัศนียภาพแคมป์พักแรมด้วยรถบ้านประเภทเดี่ยวในอุทยานแห่งชาติที่ผู้วิจัยนำเสนอ

ภาพที่ 4: ทัศนียภาพแคมป์พักแรมด้วยรถบ้านประเภทใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างกลุ่ม
 ในอุทยานแห่งชาติที่ผู้วิจัยนำเสนอ

ภาพที่ 5: ตัวอย่างผังพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านแบบเดี่ยวสำหรับอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง (1) และผังพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านแบบใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างกลุ่มสำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (2) ที่ผู้วิจัยนำเสนอ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติตัวแทนทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติเขาแหลม และอุทยานแห่งชาติหาดวนกร มีลักษณะการจัดการพื้นที่โดยรวมค่อนข้างใกล้เคียงกัน พื้นที่พักแรมแต่ละยูนิตมีพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมค่อนข้างน้อย มีร่มเงาหมู่ไม้ปกคลุมน้อย ไม่มีแนวต้นไม้กั้นเป็นฉนวนทำให้ขาดความเป็นส่วนตัวและบรรยากาศโดยรวมไม่ร่มรื่นนัก ในขณะที่ผู้พักแรมส่วนใหญ่ต้องการความเป็นส่วนตัวและมีต้องการพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ

จากการผลศึกษาผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางเฉพาะในการพัฒนาพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติตัวแทนแต่ละพื้นที่ศึกษา ได้แก่ 1) อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ผลการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนตัวชี้วัดด้านการมีต้นไม้เป็นแนวกันบริเวณโดยรอบและกันแต่ละยูนิตกับแผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านได้คะแนนต่ำที่สุด ดังนั้นควรมีการพัฒนาบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านให้มีแนวกันเพื่อความเป็นส่วนตัวและแสดงแผนผังรายละเอียดข้อมูลให้แก่ผู้มาเยือน

2) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนตัวชี้วัดห้องน้ำ-ห้องสุขากับแผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านได้คะแนนต่ำที่สุด ดังนั้นควรมีการพัฒนาและปรับปรุงห้องน้ำ-ห้องสุขาและบริเวณโดยรอบ โดยจัดสรรเจ้าหน้าที่ตรวจดูความเรียบร้อยบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านมากขึ้นเพื่อพร้อมให้บริการอยู่เสมอ รวมถึงแสดงแผนผังรายละเอียดข้อมูลพื้นที่ที่สำคัญให้แก่ผู้มาเยือน 3) อุทยานแห่งชาติเขาแหลม ผลการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนตัวชี้วัดพื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูลกับแผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านได้คะแนนต่ำที่สุด เนื่องจากในพื้นที่ไม่มีพื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูล ทำให้มีเศษอาหารตกหล่นบริเวณพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้าน ดังนั้นควรมีการพัฒนาพื้นที่รองรับสิ่งปฏิกูลเพื่อความสะดวกของพื้นที่และควรแสดงแผนผังรายละเอียดข้อมูลที่สำคัญให้แก่ผู้มาเยือน และ 4) อุทยานแห่งชาติหาดวนกร ผลการศึกษา

พบว่า ค่าคะแนนตัวชี้วัดแผนผังแสดงรายละเอียดพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านกับป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับการพักแรมด้วยรถบ้านและข้อควรปฏิบัติได้คะแนนต่ำที่สุด ดังนั้นควรมีการติดตั้งแผนผังรายละเอียดข้อมูลรวมถึงข้อควรปฏิบัติต่าง ๆ ให้แก่ผู้มาเยือนได้รับทราบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในการมาเยือนพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้ข้อเสนอแนะโดยภาพรวมในด้านอื่น ๆ ที่ควรได้รับพัฒนาด้วยเช่นกันทั้ง 4 แห่ง อาทิเช่น มีการจัดพื้นที่แต่ละยูนิตเป็นสัดส่วน มีจำนวนต้นไม้กันเพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้พักแรม และควรมีการให้ข้อมูลผ่านทางโปรแกรมสื่อความหมายให้กับผู้ประกอบการกิจกรรมอย่างเพียงพอ เพื่อให้ประสบการณ์ที่ดีกับผู้ประกอบการ ทั้งนี้อุทยานแห่งชาติอื่น ๆ ที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมพัฒนาพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดพื้นที่เพื่อเพิ่มพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติจากจำนวน 13 แห่งที่มีในปัจจุบันและเป็นทางเลือกในการประกอบการกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้านให้กับผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาพื้นที่พักแรมด้วยรถบ้านในอุทยานแห่งชาติพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาให้เหมาะสมต่อการประกอบการกิจกรรมพักแรมด้วยรถบ้านของผู้มาเยือน
2. ติดตามผลและศึกษาพฤติกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ของผู้ประกอบการในพื้นที่ตัวแหนทั้ง 4 แห่ง
3. เนื่องด้วยตัวแหนพื้นที่ศึกษาบางแห่งพบเห็นผู้มาเยือนที่เป็นชาวต่างชาติ ดังนั้นในการศึกษาในอนาคตควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้มาเยือนที่เป็นชาวต่างชาติประกอบด้วย เพื่อให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bell, S. (1997). *Design for Outdoor Recreation*. London: E & FN Spon.
- Choomket, S. (2017). *Guidelines of Facilities Design for All in Nation Park* [In Thai]. Unpublished Doctoral thesis, Kasetsart University.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques. 3rd Edition*. New York: John Wiley & Sons.
- Department of National Park, Wildlife and Plant Conservation. (2022). *Tourist statistics* [In Thai]. Retrieved November 15, 2022, from <https://catalog.dnp.go.th/dataset/stat-tourism>
- Department of National Park, Wildlife and Plant Conservation. (2022). *Tourist statistics* [In Thai]. Retrieved March 21, 2023, from <https://catalog.dnp.go.th/dataset/stat-tourism>
- Department of Tourism, (2007). *Camping* [In Thai]. Retrieved November 20, 2022, from https://thaits.avalue.co.th/services/uploads/standard/document/files_01042019192404/1554121446211c.pdf
- Douglass, R.W. (1982). *Forest recreation*. Pergamon Press Inc., the United States of America.
- George, E. F. (1997). *Park planning guidelines 3rd edition*. National Recreation & Park Association, the United States of America.
- History cooperative. (2019). *The History of RVs*. Retrieved November 24, 2022, from <https://historycooperative.org/the-history-of-rvs/>
- Kanchana, J. (2008). *Analysis of Recreation Patterns and Recreation Experiences of Visitors to Nature-based Recreation Area in Mae Hong Son Province* [In Thai]. Unpublished Master's thesis, Kasetsart University.
- Krisana, K. (2017). *Recreation Motivation and Factors Affecting the Decision of Tourists in Revisiting Huai Mae Klamin Waterfall, Khuean Srinagarindra National Park* [In Thai]. Unpublished Master's thesis, Kasetsart University.
- Nunnally, J., & Bernstein, L. (1994). *Psychometric Theory (3rded.)*. New York: McGraw Hill.
- Onuma, T. (2017). *Visitors' Opinions toward Tourism Development in Pha Wang Nam Khiao-Pha Khao Phu Luang Forest Reserve Tourism Network, Nakhon Ratchasima Province* [In Thai]. Unpublished Master's thesis, Kasetsart University.
- Park Canada. (1992). *Camping Manual*. The Minister of the Environment. Canada.
- Ronnayoot, J. (2016). *Tour of Thai National parks by RV* [In Thai]. Bangkok: Prachoomchang Publishing.
- Rungfa, S. (2018). *Behavior and Motivation of Thai Tourists Visiting Khao Yai National Park, Pakchong Cistrict, Nakhon Ratchasima* [In Thai]. Unpublished Master's thesis, Bangkok University.
- Siwaporn, S. (2012). *Appropriate Pattern of Tent Camping in National Park* [In Thai]. Unpublished Master's thesis, Kasetsart University.

- Tanakanjana, N., Chettamart, S., Emphandhu, D., Pitchakum, N., Singhavorawut, S., Termtrakul, L. & Rachkiti, S. (1998). Manual for Ecotourism Facility Design and Development [In Thai]. Forestry Research Center, Faculty of Forestry, Kasetsart University.
- Tanakanjana, N., Arunpraparut, W., Pongpattananurak, N., Nuampukdee, R., & Chumsangsri, T. (2005). Decision Support System for Sustainable Management Planning of Nature-based Recreation Area Phase I [In Thai]. Faculty of Forestry, Kasetsart University.
- Tanin, S. (2020). *Research and statistical analysis with SPSS and AMOS* [In Thai]. Nonthaburi: S. R. Printing Massproducts Company Limited.

